

Urszula Janik – Lipińska
Warszawa, 20.11.2022r.

Dr hab. Prof. UMFC w Warszawie

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

pana mgr Mateusza Wojtkiwa

zatytułowanej „**Wybrane dzieła kameralne na flet Josepha Jongena jako przykład różnorodności stylistycznej kompozytora w perspektywie wykonawczej**”

Zleceniodawca recenzji:

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi.

Zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1789) oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. 2018 roku poz.261) w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 30 sierpnia 2018 roku poz. 1669).

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi podjęła Uchwałę nr 49/III/2017/2018 na posiedzeniu w dniu 19 września 2018r. wyznaczając recenzenta przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka mgr Mateusza Wojtkiwa, w osobie Urszuli Janik, obecnie Urszuli Janik-Lipińskiej.

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Komisji do spraw nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego w zakresie sztuki, prof. dr hab. Agatę Jarecką pisma sygnowanego datą 10 października 2022 roku, informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta pracy doktorskiej pana mgr Mateusza Wojtkiwa na temat: „**Wybrane dzieła kameralne na flet Josepha Jongena jako przykład różnorodności stylistycznej kompozytora w perspektywie wykonawczej**” została dołączona następująca dokumentacja:

- praca doktorska
- dokumentacja do wszczęcia przewodu doktorskiego
- dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie CD

zgodna z wymaganiami Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym

oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015 roku w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.

Podstawowe dane o Kandydacie:

Mateusz Wojtkiw urodził się 28 kwietnia 1991 roku w Giżycku. Edukację muzyczną rozpoczął w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia w Giżycku w klasie fletu Ewy Sobocińskiej. W latach 2005-2011 kontynuował naukę w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. im. Fryderyka Chopina w Olsztynie w klasie fletu dr Anny Jundziłł.

W trakcie edukacji muzycznej brał udział w licznych koncertach oraz konkursach fletowych. Były to między innymi : cztery edycje Warmińsko- Mazurskiego Festiwalu Fletowego ,(którego został laureatem), VIII Ogólnopolski Festiwal Fletowy w Sochaczewie (2009r, II nagroda), Makroregionalne Przesłuchania Kameralne w Warszawie (2009r, laureat), VII Międzynarodowy Konkurs Młodych Instrumentalistów w Ełku (2009r, I nagroda), Ogólnopolski Konkurs Fletowym Sankyo (2011r, II nagroda oraz nagroda specjalna)

W latach 2011-2014 odbył studia licencjackie w Akademii Muzycznej im. K. i G. Bacewiczów w Łodzi w klasie fletu prof. dr hab. Antoniego Wierzińskiego. Następnie w latach 2014-2016 kontynuował studia magisterskie w klasie fletu prof. dr hab. Antoniego Wierzińskiego oraz dr Eweliny Zawiślak, które ukończył z wyróżnieniem.

Podczas studiów uczestniczył w wielu konkursach fletowych. Do najważniejszych sukcesów można zaliczyć I nagrodę oraz nagrody specjalne na Międzynarodowym Konkursie Fletowym „Giuseppe Gariboldi w Neapolu (Włochy).

Podczas studiów, w roku 2015, został zaproszony do zagrania cyklu koncertów Muzyka Mistrzów z RMF Classic, transmitowanych na antenie radia, z flecistą Łukaszem Długoszem oraz pianistą Andrzejem Jungiewiczem.

Swoje umiejętności rozwija również poprzez udział w festiwalach, konferencjach oraz mistrzowskich kursach fletowych m.in : Polski Kongres Fletowy w Akademii Muzycznej w Łodzi (2017r), V Meeting Fletowy- Konferencja w Katowicach (2016r), Mistrzowskie kursy fletowe w Akademii Muzycznej w Łodzi m. in z Felix Renggli, Dejan Gavric, Barbara Gisler - Haase, Jean-Michel Tanguy, Wally Hase, XI Zimowe Warsztaty Fletowe w Kudowie Zdrój 2011r- Felix Rengli, Dejan Gavric, IX Letnie Warsztaty Instrumentów Dętych w Szczecinku 2009r - Agata Kielar, Cezary Traczewski, I Letnie Warsztaty Fletowe w Sarbinowie 2008r- Łukasz Długosz Cezary Traczewski, Mistrzowski Kurs Interpretacji Muzycznych w Lusławicach 2015 r.- Łukasz Długosz, V Letnie Warsztaty Muzyczne w Szczecinku 2008r- Cezary Traczewski, VIII Zimowe Warsztaty Fletowe w Szczawnie Zdroju 2008 r.-Prof. Dejan Gavric.

Od roku 2013 do chwili obecnej pracuje w Samorządowej Szkole Muzycznej w Łowiczu, a od roku 2015 w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II st. im. H. Wieniawskiego w Łodzi. Uczniowie kandydata zajmują czołowe miejsca na konkursach ogólnopolskich oraz

międzynarodowych, m.in. w Polskim Festiwalu Fletowym w Sieradzu, Międzynarodowym Konkursie na flet solo Il Flauto Ricercato, Wiosennym Ogólnopolskim Festiwalu Fletowym w Sochaczewie.

W roku akademickim 2017/2018 został zatrudniony w Akademii Muzycznej im. K. i G. Bacewiczów w Łodzi. Kwartet fletowy z łódzkiej Akademii, przygotowany pod opieką kandydata, zdobył II Nagrodę na IX Piotrkowskich Spotkaniach Fletowych. Od roku akademickiego 2021/2022 mgr Mateusz Wojtkiw jest asystentem przy Katedrze Instrumentów Dętych i Perkusji.

W latach 2016-19 zrealizował 3-letnie studia doktoranckie w klasie fletu dr hab. Katarzyny Przybylskiej, prof. Akademii Muzycznej w Łodzi.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

CZĘŚĆ OPISOWA

Praca doktorska pana mgr Mateusza Wojtkiwa na temat: **„Wybrane dzieła kameralne na flet Josepha Jongena jako przykład różnorodności stylistycznej kompozytora w perspektywie wykonawczej”** przygotowana pod opieką prof. dr hab. Antoniego Wierzbńskiego, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz jego opisu w formie książkowej, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dysertacja jest wynikiem fascynacji autora muzyką fletową Josepha Jongena ,próbą jej zgłębienia od strony naukowej i prezentacją własnej kreacji artystycznej. Głównym motywem podjęcia tej tematyki jest niezwykle piękno kompozycji fletowych Josepha Jongena oraz kompletna ich nieznajomość przez polskiego odbiorcę. Ukazanie wielotorowości stylistycznej oraz zróżnicowanego języka muzycznego jest wyartykułowanym zamierzeniem Autora. Stawia on sobie również cel w postaci przybliżenia sylwetki kompozytora, tła historycznego oraz splotu okoliczności, które pokierowały jego życiem i twórczością. Analizuje wybrane dzieła kameralne, ukazując cechy stylistyczne twórcy, ewolucję jego stylu kompozytorskiego oraz ponadczasowe piękno muzyki. **Jest to praca nowatorska, ukazująca po raz pierwszy dzieło Josepha Jongena w kontekście twórczości fletowej, uzupełniająca lukę w polskim i międzynarodowym piśmiennictwie muzycznym. Również dzieło artystyczne składa się z samych prawykonń polskich, co jest istotnym wkładem w rozwój polskiej kultury muzycznej.**

Część opisowa pracy doktorskiej składa się ze Wstępu, trzech Rozdziałów, Podsumowania, Opisu realizacji Dzieła artystycznego, Bibliografii , Streszczenia oraz Streszczenia w języku angielskim. Niestety, nie ma spisu przykładów muzycznych umieszczonych w tekście dysertacji.

Rozdział I poświęcony został sylwetce kompozytora. Jej przedstawienie poprzedza szeroko nakreślony kontekst historyczny jako punkt wyjścia do dalszych rozważań. Poruszone zostają zagadnienia dotyczące muzyki belgijskiej oraz kształtowania się walońskiej szkoły kompozytorskiej, z której wyrasta stylistyka Josepha Jongena. W drugiej części rozdziału

został przedstawiony życiorys artystyczny kompozytora, z uwzględnieniem poszczególnych etapów jego kariery twórczej i ewolucji stylu kompozytorskiego. Dorobek twórczy został scharakteryzowany w porządku chronologicznym, ukazując przemiany stylistyczne języka muzycznego.

Rozdział II przedstawia analizę wybranych 4 utworów kameralnych z udziałem fletu, które są prezentowane w ramach Dzieła Artystycznego. Każda z kompozycji omówiona jest w jednym z podrozdziałów, w aspekcie konstrukcyjnym, estetyczno-teoretycznym, stylistycznym i instrumentalnym.

Rozdział III dotyczy recepcji fletowej twórczości kameralnej Josepha Jongena. Autor określa jej miejsce i sposób funkcjonowania w kulturze muzycznej, z uwzględnieniem nagrań płytowych zawierających kompozycje stanowiące Dzieło Artystyczne.

Wnioski i zakończenie to rodzaj podsumowania, w którym autor rozprawy zawiera kluczowe spostrzeżenia dotyczące twórczości Josepha Jongena. Dowodzi, że język muzyczny czterech kompozycji prezentowanych w Dziele Artystycznym opiera się na elementach tendencji stylistycznych pozornie sprzecznych - impresjonistycznych, romantycznych oraz neoklasycznych. Zwraca też uwagę na dużą różnorodność budowy formalnej utworów kameralnych. Wykazuje, że język muzyczny Josepha Jongena jest połączeniem logiki i elegancji, wdzięku i wigoru, melancholii i zapału, jak również indywidualnych procedur kompozytorskich.

Na wszystkich stronach rozprawy można wyczytać niekłamany podziw dla sztuki kompozytorskiej Josepha Jongena, prawdziwą fascynację jego dziełem. Autor z sukcesem śledzi jego drogę kompozytorską, wykazując bardzo szczegółowo rodzaj inspiracji i wpływy stylistyczne zauważalne w każdej z omawianych kompozycji. Podrozdziały zawierające analizy utworów zbudowane są bardzo konsekwentnie, wg jednego schematu, w związku z czym opis dzieła jest bardzo czytelny i wyczerpujący. Zdaniem autora świadomość i wiedza, dotyczące kształtowania się tendencji stylistycznych w danej kompozycji, mają kluczowy wpływ na ostateczny kształt interpretacyjny dzieła muzycznego, a integralną częścią procesu przygotowania utworu jest umieszczenie go na tle szerszego tła historycznego. W takim kontekście trzeba uznać rozprawę mgr Mateusza Wojtkiwa za pionierską, gdyż twórca Joseph Jongen był do tej pory nieznanym polskiemu odbiorcy, co może się diametralnie zmienić, zwłaszcza w środowisku fletowym. Dlatego trzeba podkreślić **wartość poznawczą i dydaktyczną dysertacji**.

Niniejsza rozprawa powstała w oparciu o blisko pięćdziesiąt pozycji bibliografii w przeważającej części obcojęzycznej – tłumaczonej przez Autora. **Pod względem merytorycznym część opisowa pracy doktorskiej została opracowana w sposób profesjonalny. Może stanowić materiał do publikacji**, jednak po uprzedniej korekcie strony językowej.

Z recenzenckiego obowiązku muszę wspomnieć o kilku literówkach, błędach interpunkcyjnych i językowych. Nie ma to jednak wpływu na pozytywną ocenę dysertacji.

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dzieło artystyczne Mateusza Wojtkiwa zarejestrowane na płycie CD obejmuje następujące utwory Josepha Jongena:

1. ***Danse lente pour flûte et harpe op. 56bis***
(Chester Music, CH01553)
2. ***Sonate pour flûte et piano op. 77***
(CeBeDem ed. Hideo Kamioka)
 1. Prélude: Modéré
 2. Très animé
 3. Modéré
 4. Gigue: Allegro
3. ***Deux Paraphrases sur des Noël's wallons op. 114***
(Hal Leonard, Southern Music, HL03774025)
 1. Houte on pau...
 2. Qui vout dire coula, fre Mati?
4. ***Élegie pour quatuor de flutes op. 114***
(Hal Leonard, Southern Music, HL03773862)

Wykonawcy:

- Mateusz Wojtkiw – flet
- Ewelina Zawiślak – flet (6 – 8)
- Antoni Wierziński – flet (8)
- Joanna Woszczyk-Garbacz – flet (6 – 8)
- Magdalena Maniewska – róg angielski (6 – 7)
- Anna Dudek – harfa (nr 1)
- Kinga Firlej-Kubica – fortepian (2 – 5)

Nagrania zrealizowano w Sali koncertowej Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej I i II st. im.

Henryka Wieniawskiego w Łodzi w latach 2021–2022.

Realizacja i mastering – Tomasz Bartoszek.

Dzieło artystyczne otwiera miniatura *Danse lente pour flûte et harpe op. 56bis* na flet i harfę. *Danse lente* od pierwszych dźwięków uwodzi słuchacza piękną barwą fletu, melancholijnym nastrojem i wyważoną narracją. Operowanie zmiennymi rejestrami wprowadza zmiany kolorystyczne, a flecista wykorzystuje w miniaturze całą paletę barw. Również harfa wpisuje się w ten nastrój i prezentuje bogaty zestaw środków wyrazowych, w tym *tremolo*, *glissando* czy *flazolety*. Oba instrumenty mistrzowsko operują różnymi

odmianami dynamiki *piano*, wokół której oscyluje praktycznie cały utwór. Artystom udało się stworzyć muzyczny obraz pełen kontemplacji, impresjonistycznych barw i wewnętrznego spokoju. Całość jest wyraźnie inspirowana stylem impresjonistycznym.

Sonate pour flûte et piano op. 77 to kolejny utwór prezentowany na płycie CD. Choć pochodzi z tego samego, drugiego okresu twórczości Josepha Jongena, różni się znacząco od *Danse lente*. Jest utworem cyklicznym, składającym się z 4 kontrastujących ze sobą wyrazowo i agogicznie części. Stylistycznie najwięcej czerpie z neoklasycyzmu i romantyzmu a w mniejszym stopniu z impresjonizmu. Jest to tendencja odwrotna do wspomnianego *Danse lente*.

Jak podaje autor rozprawy cyt. „*Sonate pour flûte et piano*” Jongena jest głęboko zakorzeniona w stylistyce rodzimego kraju Kompozytora. Zdyscyplinowana w swej strukturze, ujęta w dość sztywne ramy formalne, z mistrzowskim opanowaniem melodii, harmonii i polifonii, wykazuje pewną świeżość i spontaniczność.”

Właśnie ta „świeżość i spontaniczność” utworu przebija z wykonania pana Mateusza Wojtkiwa i pani Kingi Firlej- Kubica. Oboje artyści muzykują z radością i pełnią przekonania, tworząc doskonały duet. W moim odczuciu fortepian pełni równorzędną rolę w Sonacie, choć wg autora flet ma partię bardziej melodyczną, a fortepian akompaniującą.

I część Sonaty, *Prélude: Modéré*, to dwutematyczne preludium otwierające cały cykl sonatowy. Po motorycznym, solowym wstępie fortepianu pojawia się (w 12 taktach) flet, z zupełnie innym materiałem muzycznym. Niejako w opozycji do poprzedzającej partii fortepianu flecista kreuje quasi- recytatyw o lirycznym zabarwieniu. Zaledwie kilkanaście taktów później flet powtarza materiał tematyczny wstępu fortepianu, w dynamice *molto forte* i w bardzo zdecydowanym charakterze. Cała część oparta jest na licznych zmianach agogicznych, dynamicznych i wyrazowych. Artyści doskonale uchwycili zamysł kompozytora i w wykonaniu pana Mateusza Wojtkiwa i pani Kingi Firlej- Kubica fragmenty dramatyczne przeplatają się z lirycznymi i refleksyjnymi. **Pierwszy „recytatyw” fletu urzeka piękną barwą i niewymuszoną, naturalnie falującą agogiką.**

II część Sonaty, *Très animé*, to żywiołowe i wirtuozowskie „*moto perpetuo*”, w którym oba instrumenty prezentują bardzo szybkie i selektywne *staccato*. Również tę część, jak i dwie pozostałe, otwiera wejście fortepianu z materiałem tematycznym, który flet przejmuje i rozwija po 14 taktach. Pokaz wirtuozowskich możliwości solistów jest kilkakrotnie przerywany przez liryczne fragmenty, co jest cechą charakterystyczną dla techniki kompozytorskiej Josepha Jongena. **Wykonanie Kandydata zachwyca precyzją artykulacji, wirtuozerią i umiejętnym przechodzeniem do kontrastujących nastrojów.**

III część Sonaty, *Modéré*, po raz kolejny rozpoczyna fortepian. Prezentuje pierwszy temat o charakterze chorałowym, w zmiennym metrum 4/4 oraz 2/4. Flet pojawia się po 12 taktach, i rozpoczyna melancholijny, pastoralny temat drugi. Flet gra z dużą ekspresją, a fortepian pełni rolę akompaniamentu. **Tu warto podkreślić, że instrumentalisci doskonale się odnajdują w każdej kameralnej roli; czy dialogują, czy akompaniują czy prowadzą główny głos.** Jest to bardzo cenna umiejętność, ułatwiająca odbiorcy percepcję utworu.

IV część Sonaty, *Gigue: Allegro*, to rozbudowane rondo o charakterze tańca. Charakterystyczny dla *Gigue* schemat rytmiczny wprowadza po raz pierwszy fortepian, w najdłuższym, ponad 20 taktowym solowym wstępie. Flet kontrastuje ten żywiołowy nastrój dość swobodną kadencją, by po chwili dołączyć w tanecznym charakterze do fortepianu. Wspomniana wcześniej spontaniczność kompozycji w III części przejawia się najbardziej. Oboje Artyści z temperamentem i dużą biegłością instrumentalną zatracają się w tańcu wieńczącym cykl, nie tracąc przy tym precyzji i szlachetności brzmienia.

Prezentacja artystyczna Sonaty Josepha Jongena przez Mateusza Wojtkiwa zachwyca wirtuozerią, pięknym i zróżnicowanym brzmieniem oraz bogactwem środków wyrazu. Zachęca do kontaktu z tą piękną i oryginalną muzyką.

Deux Paraphrases sur des Noëls wallons op. 114 to parafrazy dwóch popularnych pieśni walońskich (kolęd), przeznaczone na 3 flety i róg angielski. Jest to dyptyk zestawiający dwie odmienne w charakterze części, lecz obydwie inspirowane folklorem walońskim. Obie parafrazy cechuje pogodny, świąteczny charakter.

Użycie 3 fletów i rózka angielskiego ma ogromny wpływ na barwę zespołu. Samo brzmienie 3 fletów jest bardzo spójne. Podobne zadęcie, podobna, piękna barwa dźwięku i wyrównana artykulacja to efekt tej samej szkoły gry na flecie. Troje wykonawców, Joanna Woszczyk-Garbacz, Ewelina Zawisłak i **Mateusz Wojtkiw** to absolwenci **prof. Antoniego Wierzińskiego, promotora niniejszej rozprawy doktorskiej.**

Koncepcja kompozytorska *Deux Paraphrases* polega na wariacyjnym opracowywaniu tematu, z wykorzystaniem różnorodnych środków z zakresu wszystkich elementów dzieła muzycznego. Przeróżne konfiguracje głosów, zmiany rejestrów, zabiegi imitacyjne i różnice artykulacyjne są bardzo precyzyjnie wydobyte przez wykonawców, co podkreśla wariacyjny charakter dzieła.

Élegie pour quatuor de flutes op. 114 zamyka listę utworów stanowiących Dzieło Artystyczne doktoranta Mateusza Wojtkiwa. Utwór jednoczęściowy, przeznaczony na 4 flety, o wyrażnie żałobnym, nostalgicznym charakterze. Tak jak poprzednio uwagę zwraca wyrównana i spójna barwa 4 fletów, pięknie brzmiąca na przestrzeni całego utworu. Wykonawcami są wcześniej wspomniany absolwenci oraz sam prof. Antoni Wierziński.

Partię 1 fletu, dominującą w całej *Élegie*, realizuje pan Mateusz Wojtkiw. Poznajemy tutaj kolejną odsłonę możliwości interpretacyjnych kandydata. Zbudowanie nastroju i ciągłości narracji nie było łatwe. Bez wirtuozowskich środków wyrazu, bez rozbudowanej dynamiki (całość kompozycji oscyluje wokół dynamiki *piano*) w skali fletu obejmującej 2 oktawy. A jednak Doktorant, przy wyważonym wsparciu pozostałych flecistów, zaprezentował dzieło o całej paletce barw, pełne ekspresji i słodko-gorzkiej melancholii.

Konkluzja

Praca doktorska pana mgr Mateusza Wojtkiwa posiada znaczącą wartość edukacyjną przejawiającą się w dwóch aspektach – artystycznym i teoretycznym.

Teoretyczny wykład uwieńczony dźwiękowym przykładem artystycznej i wzorcowej realizacji dzieł muzycznych tworzy całokształt dydaktycznej intencji Doktoranta i jest znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny przez Niego reprezentowanej jak również w rozwój całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że pan mgr Mateusz Wojtkiw wykazał się pełnią wiedzy teoretycznej, instrumentalnej a także umiejętnościami prowadzenia samodzielnej pracy dydaktycznej.

W ten sposób Doktorant rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską pana mgr Mateusza Wojtkiwa przyjmuję.

Dr hab. Urszula Janik- Lipińska, prof.UMFC

